
Saknr: 2020/48327-1
Saksbehandlar: Katharine Louise Clarke

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for samferdsel og mobilitet		13.05.2020
Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon		14.05.2020
Fylkesutvalet		28.05.2020

Fordeling av Interreg-midlar 2021-2027

Forslag til innstilling

1. Interreg-programma har vore svært viktig for Vestland fylke for å løyse regionale og lokale utfordringar gjennom internasjonalt samarbeid i inneverande programperiode. Vestland fylke ønskjer å vidareføre satsinga på Interreg også i neste periode, 2021-2027.
2. Fylkesutvalet ber Arbeidsutvalet i Vestlandsrådet å skrive eit brev til Kommunal- og moderniseringsdepartementet som uttrykker ønskje om ein ny modell for fordeling av dei norske midlane på Interregprogramma og kva fylke som har tilgang til desse programma, basert på dei utfordringane fylka står ovanfor.
3. Vestlandsfylka med sitt eksportretta næringsliv, står ovanfor store utfordringar i åra framover som følgje av dei langsiktige effektane av Covid-19 og oljeprisfallet. Fylkesutvalet ber om at midlane til Nordsjøprogrammet blir auka for å finne nye løysingar på desse utfordringane og at det blir vurdert å avgrense tilgangen til Nordsjøprogrammet til vestlandsfylka og eventuelle andre fylke som ikkje vil få tilgang til A-programma i neste programperiode.

Samandrag

Regjeringa har vedtatt at dei skal delta i Interreg i neste programperiode, 2021-2027 under same modell som tidlegare der dei fordeler midlane kvart år over statsbudsjettet. I arbeidet med statsbudsjettet for 2021 vil dei norske midlane bli fordelte på dei nye Interreg-programma. Det er difor no at dei tre vestlandsfylka, som er i same posisjon når det gjeld tilgang til Interregmidlar, har moglegheit til å påverke Regjeringa til å ta omsyn til dei utfordringane vestlandsfylka har når dei skal prioritere kva Interreg-program norske aktørar kan delta i og kor mykje midlar som skal setjast av til dei ulike programma.

Denne saka blir fremja for fylkesutvala i alle dei tre vestlandsfylka slik at arbeidsutvalet under Vestlandsrådet kan samordne ei felles uttale til Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bård Sandal
fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor ingen handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Interreg er eit fellesnamn for EU sine grenseoverskridande samarbeidsprogram. Noreg deltar i dag i 11 Interregprogram. Programma prioriterer innsats innan fleire område. Næringsutvikling, klima og miljø, berekraftig transportløyningar og arbeidskraftsmobilitet vert høgt prioritert.

Interreg vert finansiert gjennom det europeiske regionalutviklingsfondet og fremjar sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid. Målet er å styrke økonomisk, sosial og geografisk samhoøyra mellom regionane i Europa for å utjamne forskjellar og løfte konkurransekrafta til dei svakaste regionane. Til saman utgjer dei tre fonda under «Cohesion policy» 351.8 milliardar euro - nesten ein tredel av det totale EU-budsjettet (MFF) for perioden 2014-2020.

Den norske regionalpolitikken er ikkje ein del av EØS-avtalen og Noreg har sidan 1990 forhandla med EU for å leggje til rette for norsk deltaking i Interreg-programma med eigne midlar. Den norske regjeringa fordeler midlane kvart år over statsbudsjettet og har forhandla særskilt med EU-kommisjonen om norsk deltaking i programma for Nordsjøen, Østersjøen, Nordleg periferi og Arktis (B-program); Interreg Europe-programmet m.fl. (C-program) og ei rekkje grenseoverskridande program (A-program).

Utforminga av EU-programma i den nye budsjettperioden til EU er no til forhandling. Noreg vil fordele norske midlar til deltaking i dei Interreg-programma som Regjeringa meiner er viktige, i statsbudsjettet for 2021. Det er difor no at dei tre Vestlandfylka, som er i same posisjon når det gjeld tilgang til Interregmidlar, har moglegheit til å påverke Regjeringa til å ta omsyn til dei utfordringane vestlandfylka har når dei skal prioritere kva Interreg-program norske aktørar kan delta i og kor mykje midlar som skal setjast av til dei ulike programma.

Denne saka blir fremja for fylkesutvala i alle dei tre vestlandfylka slik at arbeidsutvalet under Vestlandrådet kan samordne ei felles uttale til Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Forskjellar mellom A-,B- og C- program

Interreg har vore delt opp i tre programområde i budsjettperioden 2014-2020; A-program, B-program og C-program.

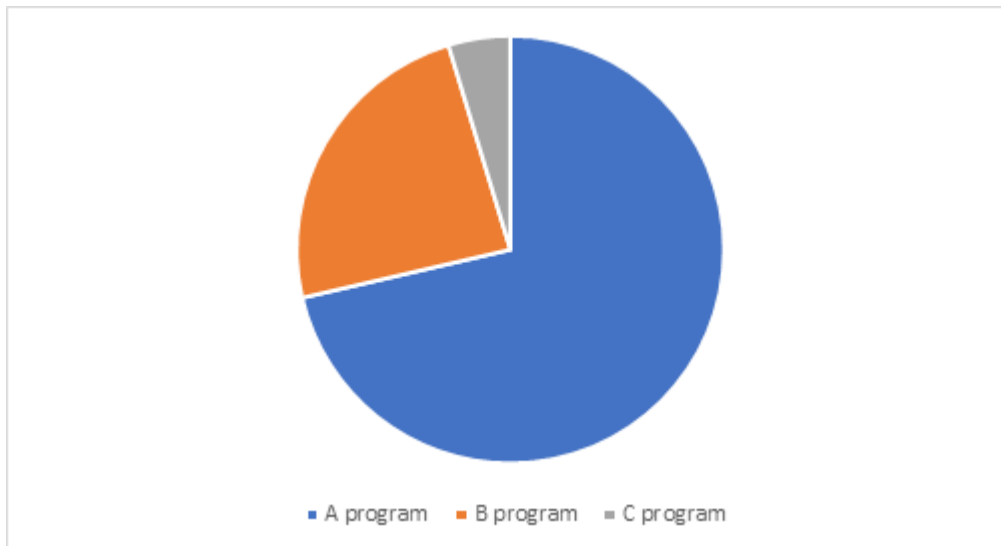
A-program handlar om grenseregionalt samarbeid. Dette er samarbeid mellom regionar som ligg langs eller på kvar si side av ei nasjonalgrense. For Noreg inneber dette eit samarbeid med Sverige, Finland, Russland og Danmark. Noreg deltek i 5 A-program: Kolarctic CBC, Nord, Norge-Sverige, Øresund-Kattegat- Skagerak og Botnia-Atlantica. Grensar over sjø som er meir enn 150 km tel ikkje. Dei tre vestlandfylka er dei einaste norske fylka som ikkje kan delta i A-programma.

B-program handlar om regionalt samarbeid mellom regionar som har geografisk nærleik og tilknytning til kvarandre, for å møte felles utfordringar. Noreg deltek i Nordsjøprogrammet, Austersjøprogrammet og Nordleg Periferi og Arktis (NPA) programmet. Alle dei norske fylka kan delta i Nordsjø- og Austersjøprogrammet, mens dei nordlegaste fylke og vestlandfylka kan delta i NPA.

C-program er intereuropeiske og handlar om politikktutforming, kunnskapsbygging og deling av erfaringar og nettverk. Prosjektpartnerar kjem frå heile Europa. Desse programma er Interreg Europa, ESPON og URBACT.

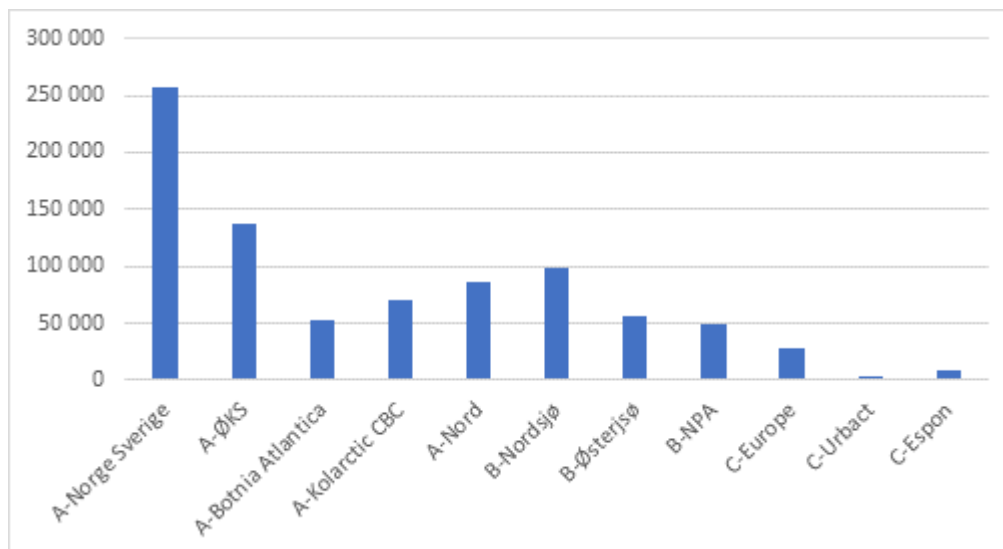
Interreg-midlar sorterer under budsjettpost for samhoørigheit i EU-budsjettet og er ein del av EU sin regionalpolitikk. EU har tildelt om lag 71% av alle Interreg-midlar til A-programma, om lag 22% til B-programma og om lag 5 % til C-programma. Dette viser at EU prioriterer samarbeid over fysiske grenser høgast. Noreg har fordelt norske Interreg-midlar på same måte under perioden 2014-2020. Det vi si at om lag 70% av Noregs Interreg-midlar på 88 millionar Euro er øymerka A-programma. Norske aktørar i fylka langs grensene har difor tilgang til både A-, B- og C-program som utgjer betydeleg meir midlar under Interreg enn for vestlandfylka som berre har tilgang til B- og C-program.

Figur 1: Fordeling av norske midlar på A-, B- og C-programma, 2014-2021

Kjelde: Interreg.no

Figur 2: Fordeling av norske midlar på dei 11 Interreg-programma, 2014-2021

Kjelde: Interreg.no

Viktigheita av Interreg for vestlandsfylka

På møtet i Europapolitisk forum, 14. januar, var Vestlandsrådet invitert til å halde eit innlegg om korleis vestlandsfylka vurderer Interreg-programma sin relevans som verkemiddel for å møte utfordringar og mål dei komande fire åra. Europapolitisk forum er ein møteplass på tvers av forvaltningsnivå kor kommunar og fylkeskommunar drøfter europapolitiske saker saman med Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) og Utanriksdepartementet (UD).

Tidlegare fylkesordførar i Sogn og Fjordane, Åshild Kjelsnes, representerte Vestlandsrådet og understreka i sitt innlegg at Interreg er ein viktig del av verkemiddelapparatet for mange regionale aktørar, ikkje berre for fylkeskommunen, og at det er viktig å ha eit breitt spekter av verkemiddel i arbeidet med regional utvikling. Både kommunar, fylkeskommunar, forskingsinstitusjonar og privat næringsliv har sett verdien i eit internasjonalt samarbeid gjennom Interreg. Vidare viste ho til at EU sin «Green Deal» kjem til å leggje premisser for den nye Interreg-perioden. Green Deal er ein avtale om å integrere berekraftig i all politikktutforming i EU og skal sikre ei meir berekraftig og sirkulær økonomisk utvikling i EU, der klimanøytralitet i EU i 2050 er det styrande målet. Interreg kan difor støtte opp under det vi elles må gjere for å nå utsleppsmål og utvikle nye teknologiar og betre offentlege tenester på Vestlandet.

Eit døme på korleis Interreg-samarbeidet kan ha effekt langt utover prosjektperioden, er Clean North Sea Shipping (CNSS) - eit prosjekt leia av Hordaland fylkeskommune under Nordsjøprogrammet IVB. Miljødifferensierte avgifter vart innført i Bergen hamnedistrikt frå 1/1-2016. Tilrådinga om innføring av avgifta byggjer på resultatata frå CNSS-prosjektet og erfaringar frå partnerar i CNSS som allereie har innført slik rabattordning (Oslo, Antwerpen, Gøteborg). Eit av resultatata i CNSS var estimeringsfunksjonar for luftutslepp frå skip i hamn. Desse blir i dag nytta for å lage utsleppsrekneskap for skip i Bergen hamn. Eit tiltak som hadde spesielt fokus i CNSS var innføring av landstraum. BOH har bygga landstraumsanlegg for offshore fartøy og dette er tett kopla til deltaking i CNSS prosjektet. Erfaringane frå prosjektet har også lege grunnlag for vidare satsing på landstraum.

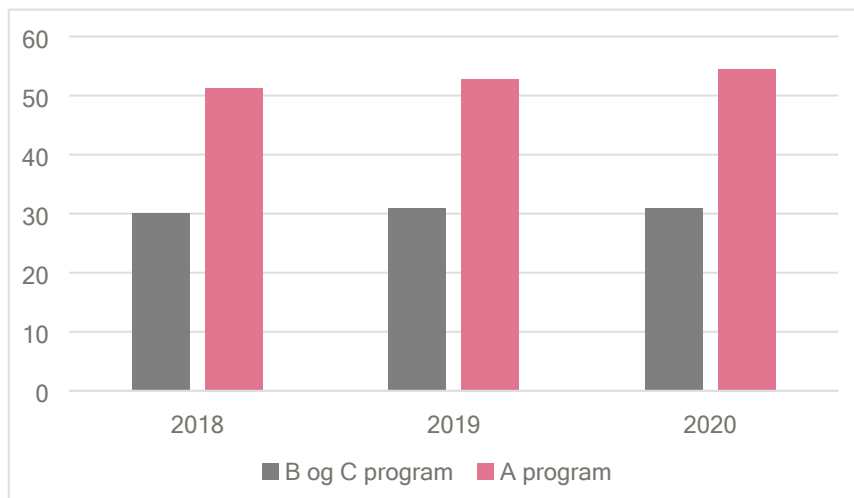
Nordsjøprogrammet har vore spesielt viktig for Vestlandet. Under førre programperiode 2014-2020, har aktørar på Vestlandet fått tildelt over 20 millionar norske kroner frå Nordsjøprogrammet åleine.

Dei norske midlane utgjer berre 50% av prosjektmidlane. Aktørane har måtta finne resten av prosjektmidlane sjølve og dette har vore utfordrande. EU vurderer å auke denne delen til 70 % for europeiske aktørar. Det hadde vore ønskeleg at også norske styresmakter hadde gjort det same. Gitt signala om kutt i dei norske midlane, finn fylkesrådmannen ikkje det føremålstenleg å fremje dette ønsket ovanfor Regjeringa, men heller fokusere på fordelinga av dei norske midlane.

Interreg som ein del av Regjeringa sine regionalutviklingspolitikk

Interreg er knytt til regional- og distriktpolitikken i Noreg, på same måte som i EU. Midlane må difor sjåast i samanheng med regionalutviklingsmidlar som fylkeskommunane får tildelt kvart år frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) med omsyn til regionale forskjellar. Fylka med tilgang til A-program har Interregmidlar som ein del av deira regionale utviklingsmidlar. Regionale utviklingsmidlar tildelt dei tre vestlandsfylka har vore til fri bruk og ikkje kopla til Interreg. Dette kan vi tolke som at Noreg også ser på Interregmidlar som ein relevant og viktig reiskap under regionalpolitikken og ønskjer å fremje grensesamarbeid spesielt på lik linje med EU-landa.

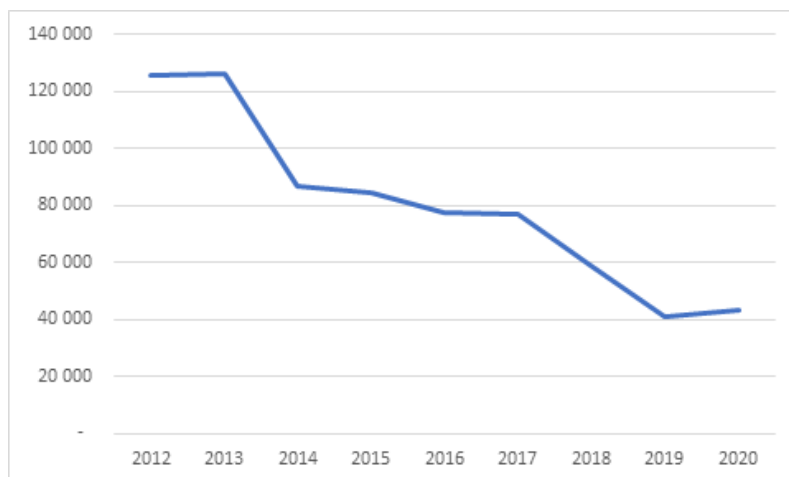
Figur 3: Løyving av Interreg-midlar over statsbudsjettet 2018-2020

Kjelde: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

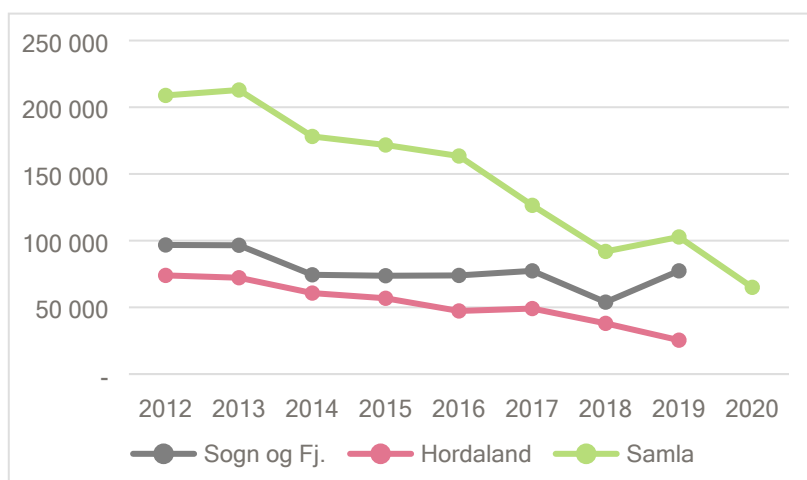
Derimot, har det vore ei utvikling i Noreg dei siste åra og spesielt sidan 2012, der alle fylka, inkludert dei tre vestlandsfylka, har fått eit betydeleg kutt i dei regionale utviklingsmidlane. Dette er motsett utvikling samanlikna med medlemslanda i EU, og har ført til dramatiske endringar i korleis fylkeskommunar utviklar og deltek i utviklingsprosjekt. Figurane under gir ei oversikt over utviklinga i regionale utviklingsmidlar i vestlandsfylka i perioden 2012-2020. Tala omfattar midlane som i perioden har gått til Innovasjon Noreg, men omfattar ikkje breibandsmidlar og midlar knytt til overføringa av oppdragsgjevaransvaret for SIVA i 2020.

Figur 4: Regionale utviklingsmidlar 2012-2020, Møre og Romsdal fylkeskommune, 1 000 kroner.

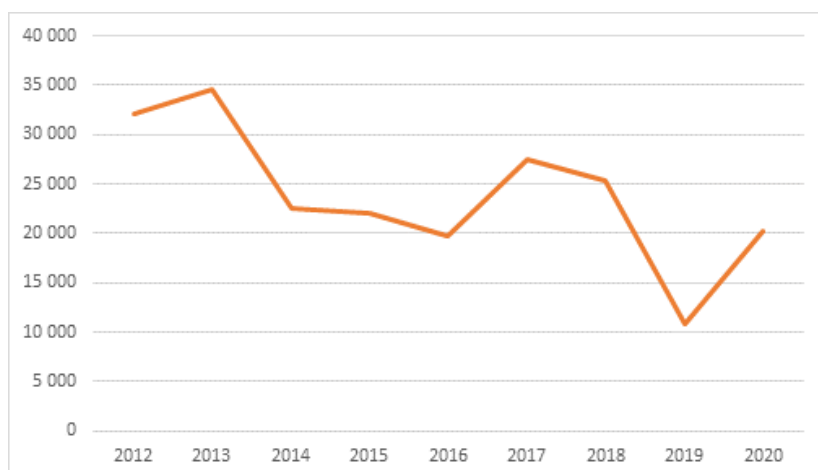
Kjelde: Møre og Romsdal fylkeskommune

Figur 5: Regionale utviklingsmidlar 2012-2020, Vestland, 1 000 kroner

Kjelde: Vestland fylkeskommune

Figur 6: Regionalutviklingsmidlar 2012-2020, Rogaland, 1 000 kroner

Kjelde: Rogaland fylkeskommune

Ein ny modell for geografisk tilgang til Interregmidlar

Figur 7 viser kor mykje Interreg-midlar dei elleve fylka har hatt tilgang til i perioden 2014-2020. Her kjem det fram at dei tre vestlandsfylka har tilgang til betydeleg mindre midlar enn dei andre norske fylka. Det skuldast primært at vestlandsfylka ikkje har tilgang til A-programma.

Figur 7: Tilgang til Interreg-midlar, 2014-2020, tal i mill kroner ¹. Kutt under revidert nasjonalbudsjett 2017 er lege inn i tala.

Kjelde: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Vestland fylkeskommune har stor interesse i eit samarbeid med våre samarbeidspartnarar i Nordsjøområdet og vi håpar framleis at Storbritannia vil kunne delta i neste periode i eit Nordsjøprogram. Den skotske førsteministeren, Nicola Sturgeon, har sagt tydeleg at Skottland og Noreg er naturlege partnarar som mellom anna deler dei same økonomiske og kulturelle interessene. Ho har lagt vekt på at det må utviklast eit felles økonomisk samarbeid mellom landa, mellom anna for å takla klimaendringane, og at Skottland på same måte som Noreg vil halde fram med eit tett samarbeid med resten av Europa, og ikkje minst gjeld dette Nordsjøområdet. Vestland er eit stort eksportfylke og fleire av våre største marknader tilhøyrrer Nordsjøområdet.

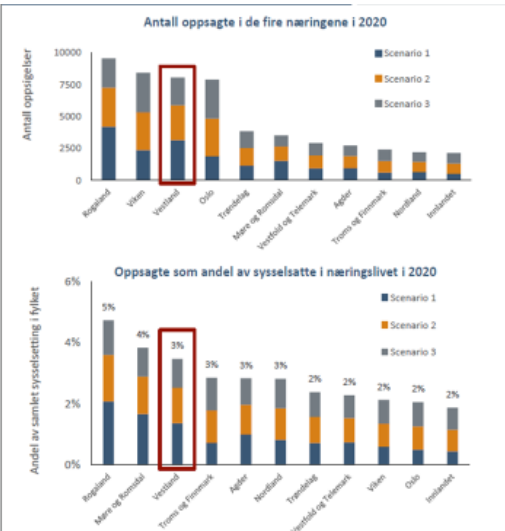
Vestlandsfylka står ovanfor store utfordringar i åra framover som følgje av Covid-19, oljeprisfall og svekka kronekurs. Analysar utarbeidd av Menon viser at det er vestlandsfylka som blir hardest råka både på kort og lang sikt. Mange av desse utfordringane kan med fordel løftast inn i eit internasjonalt rom kor ein saman kan finne nye løysingar for å auke konkurransekrafta. Nordsjøprogrammet er spesielt eigna til dette føremålet. Vestland fylkeskommune ønskjer difor eit forsterka Nordsjøprogram i neste periode.

¹ Tal for Vestland gjeld for Hordaland og Sogn og Fjordane til saman

Sist oppdatert: 20. april 2020

Vegen vidare: Vestlandet vil bli hardest råka, både på kort og lang sikt

- **Rapport nr. 1: effekter på nasjonalt nivå (23. mars)**
- «I 2020 vil krisen trolig ramme reiselivsnæringen hardest, men dette er også næringen som vil trolig komme seg igjen raskest. **Prosessindustri og sjømat** vil også merke inntektsfall, men står finansielt relativt godt rustet til å håndtere tilbakeslaget. (...) Krisen vil være dypere og langvarig for **offshore leverandørindustri og deler av maritim næring.**»
- **Rapport nr. 2: regionale effekter (31. mars)**
- «I alle tre scenarier er det **Vestlandet som blir hardest rammet av krisen.** Regionen utmerker seg med høy eksportintensitet, og når utenlandske markeder svinner, rammer det regionen hardt.»
- Heile **40 prosent** av dei 55 000 sysselsatte som Menon i det mest negative scenarioet bereknar kan bli oppsagde i dei fire eksportnæringane i 2020, er i fylka **Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal.**
 - I det mest negative scenarioet bereknar Menon at om lag 4,5 prosent av alle tilsette i næringslivet vil bli sagt opp i Rogaland i 2020, mens tilsvarende tal for Møre og Romsdal og Vestland er på høvesvis nær 4 og 3,5 prosent.
- «**Vestlandet er også den landsdelen som rammes hardest på lengre sikt.** Bakgrunnen for dette er at landsdelen huser en stor andel av næringen offshore og maritim. Som følge av betydelig lavere oljepris vil særlig den oljerettede delen av næringen oppleve betydelige utfordringer. **Som følge av stor gjeld og lave inntekter i næringen allerede før krisen inntraff, er det grunn til å vente flere konkurser i næringen fremover.**»

Tal for næringane **maritim og offshore leverandørindustri, sjømat, prosessindustri og reiseliv.** Scenario 1 er ei relativt kortvarig krise fram til sumaren 2020, i scenario 2 varer krisa lengre, men produksjonen tek seg opp hausten 2020, og i scenario 3 er ei langvarig krise med påfølgjande proteksjonisme og markant nedgang i global handel og vekst.

Kjelde: Rapportane «Effekt av korona på norsk eksportrettet næringsliv» og «Regional effekt av korona for norsk eksportrettet næringsliv», Menon Economics.

Kjelde: Felles kunnskapsgrunnlag om effektar av Corvid-19 og oljeprisfallet for Vestland fylke, <https://www.vestlandfylke.no/statistikk-kart-og-analyse/rapportar/konsekvensar-av-covid-19-og-oljeprisfall-for-naringslivet/>

I tillegg har aktørar i Vestlandsfylka vore aktive i det inter-regionale programmet Interreg Europa, med viktige prosjekt finansiert av programmet. Interreg Europa og andre pan-europeiske program er eit viktig supplement til dei trans-nasjonale programma, og bidreg til at aktørar i Noreg får tilgang til kompetansmiljø i heile Europa. Dette styrkar vår innovasjonsevne og -kapasitet.

Regjeringa har så langt vi veit, ikkje tatt ei avgjerd om kva Interreg-program Noreg skal delta i under neste programperiode, men vi har fått signal om at det kjem kutt i dei norske midlane. Med mindre midlar til fordeling på fylka, både under regional utvikling generelt og under Interreg, meiner fylkesrådmannen at det er eit riktig tidspunkt, no ved starten av ein ny programperiode, å vurdere ei endring i korleis Noreg fordeler Interreg-midlane. Ein ny modell bør unngå overlapping mellom A- og B-programma. Den geografiske tilgangen til B-programma bør og vurderast på nytt. Nordsjøprogrammet bør avgrensast til vestlandsfylka og eventuelle andre fylke som ikkje får tilgang til A-programma i neste programperiode. Dette vil gje ei jamnare fordeling av dei norske Interreg-midlane mellom fylka samanlikna med dagens modell.

Vedtakskompetanse

Fylkesutvalet har avgjerdsmende.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Ei anna fordeling av Interreg-midlar kan ha positive ringverknader for Vestland og Vestland fylkeskommune

Klima: Klima og berekraft står sentralt i EU sin «Green Deal» og i regionalpolitikken

Folkehelse: Ikkje relevant

Regional planstrategi: Interregprosjekt skal vere forankra i egne plan og strategiar

Konklusjon

Gitt ein vesentleg nedgang i regional utviklingsmidlar ønskjer Vestland fylkeskommune ein anna modell for tildeling av Interregmidlar i Noreg under neste programperiode basert på dei utfordringane fylka står ovanfor. Heilt konkret bør Nordsjøprogrammet styrkast med meir midlar og tilgangen avgrensast til vestlandsfylka og eventuelle andre fylke som ikkje får tilgang til A-programma i neste programperiode.